

Gatunki zwierząt futerkowych

Soból tajgowy (*Martes zibellina*) – cz. I

DOROTA KOWALSKA, ANDRZEJ GUGOŁEK*

Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt, Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy w Balicach k. Krakowa, ul. Krakowska 1, 32-083 Balice

*Katedra Hodowli Zwierząt Futerkowych i Łowiectwa, Wydział Bioinżynierii Zwierząt, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. M. Oczapowskiego 5/366, 10-719 Olsztyn

Soból tajgowy (*Martes zibellina*) powszechnie znany pod dawną nazwą soból syberyjski to gatunek uważany za najcenniejsze i najszlachetniejsze zwierzę futerkowe. Należy do rodziny łasicowatych (*Mustelidae*), rodzaju *Martes*. Jego najbliższymi krewnikami są kuna amerykańska (świerkowa), nazywana niekiedy sobolem amerykańskim oraz nasza kuna leśna – tumak. Znane są również przypadki naturalnych hybrydów soboli z kunami leśnymi. Mieszkańce takie noszą nazwę „kidusów”.



Sobole mają smukłą i wydłużoną budowę ciała, typową dla większości łasicowatych. W porównaniu z kunami mają nieco bardziej wydłużoną głowę, dłuższe uszy, ale krótszy ogon. Długość tułowia tych zwierząt waha się od 38 do 58 cm, a masa ciała od 1 do 2 kg. Jak u większości łasicowatych, występuje u nich dymorfizm płciowy, samce są nieco większe i cięższe. Liczba chromosomów u tego gatunku wynosi $2n = 38$.

Ubarwienie okrywy włosowej soboli jest bardzo zmienne. W zależności od obszaru występowania i podgatunku zwierzęta te przyjmują barwę od jasnobrązowej przez ciemny brąz aż do głębokiej czerni. Na podgardlu soboli występuje nieregularna jaśniejsza plama, od jasnożółtej do pomarańczowej. Osobniki ciemno zabarwione są często pozbawione tej cechy. Wyodrębnia się kilkanaście podgatunków soboli różniących się barwą i jakością okrywy włosowej. Za najcenniejsze uważa

się czarne sobole barguzińskie. Okrywa włosowa tych zwierząt jest bardzo gęsta – od 14 do 28 tys. włosów/cm², jedwabista, miękka i puszysta.

Sobole żyją w lasach Syberii, od Uralu do Oceanu Spokojnego, a także na terenie Mongolii, Chin, w Korei oraz na japońskiej wyspie Hokkaido. We wczesnym średniowieczu zasięg występowania tego gatunku był szerszy, obejmował także znaczną część Europy, w tym i obszary dawnej Polski. Echem obecności soboli na naszych ziemiach oraz cennieści tej zwierzyny są zapewne słowa najstarszej, pochodzącej z początku XVII wieku pieśń myśliwskiej „Pojedziemy na łów”, w której w dwóch zwrotkach występuje właśnie soból.

Współcześnie sobole żyją w Azji na obszarach tajgi, północnych lasów iglastych, ale także w lasach mieszanych i liściastych. W Europie można je jeszcze spotkać na zachodniej krawędzi Uralu w rejonie rzeki Peczory. Występują zarówno na nizinach, jak i w górach, ich obecność stwierdzano również w pobliżu ludzkich osiedli. Zasadniają często dziuple starych drzew, nory wykopane między korzeniami drzew najczęściej w pobliżu rzek i strumieni. Sobole są aktywne zarówno w dzień, jak i w nocy. Gatunek ten, w odróżnieniu od kun, poluje najczęściej na ziemi, pomimo że doskonale wspina się na drzewa. Zwierzęta te żywią się głównie drobnymi gryzoniami, zającami, ptakami oraz ich lęgami. Ponadto nie gardzą padliną, mięczakami, jagodami i orzeszkami cedrowymi.

Piśmiennictwo

1. Barabasz B.: Sobole – chluba Domu Aukcyjnego „Sojuzpuszszina”. Hodowca Zwierząt Futerkowych, 2005, 20, 20-22.
2. Brzeziński M.: Summer diet of the sable *Martes zibellina* in the Middle Yenisei taiga, Siberia. *Acta Theriologica*, 1994, 39 (1), 103-107.
3. Duda I.: Surowe skóry futrzarskie. Akademia Ekonomiczna w Krakowie, 1992, s. 64.
4. Łapiński S., Guja I.: Sobole – „miękkie” złoto Syberii”. *Zwierzęta Futerkowe*, 2014, 4(8), 27-29.
5. Monakho V. G.: *Martes zibellina* (Carnivora: Mustelidae). *Mammalian Species*, 2011, 43(876), 75-86.
6. Rozhnov V., Meshcherski I., Pishchulina S., Simakin L.: Genetic analysis of sympatric sable (*Martes zibellina*) and Marten (*M. martes*) populations in the northern urals. *Genetika*, 2010, 46(4), 553-557.
7. Strychalski J.: Soból syberyjski – *Martes zibellina*. *Zwierzęta Futerkowe*, 2014, 3(7), 40-41.
8. Sumiński P., Goszczyński J., Romanowski J.: Ssaki drapieżne Europy. PWRiL, Warszawa 1993.
9. Ternovski D. V.: *Biologia kuniceobraznych (Mustelidae)*. Izd. Nauka, Novosibirsk 1977.

Adres autora: dr hab. Dorota Kowalska, prof. IZ, ul. Krakowska 1, 32-083 Balice; e-mail: dorota.kowalska@izoo.krakow.pl